

VERVOER

Groningse boemeltjes bijna leeg

Vóór de coronapandemie zaten de boemeltreinen in de provincie Groningen vol, met forenzen, en vooral ook met studenten en scholieren. Nu zijn de dieseltreintjes nagenoeg leeg. Subsidie houdt de lijnen in stand, maar hoelang kan dat duren? Omwille van de leefbaarheid is de overheid er veel aan gelegen ze toch te laten voortbestaan. 'Zonder dit soort trajecten trekken jonge mensen nog sneller weg. Dus het gaat om de leefbaarheid.'

PAGINA 8

De boemeltreinen naar Delfzijl en Roodeschool zijn vrijwel verlaten

Vóór het virus was het druk in de trein van Delfzijl naar Groningen. Maar de bezetting in het ov is gedaald en de inkomensverliezen lopen op. Vanuit de provincie is er veel aan gelegen dit soort lokale lijntjes in stand te houden.

Als woensdag om 11.55 uur boemeltrein Jan Uitham het station van Delfzijl binnen sukkelt — tevens eindhalte van de dienstregeling voordat de trein terugkeert naar de stad Groningen — staat er niemand op het perron. Wanneer het roodwitte treintje, vernoemd naar de Groningse schaatser die tweede werd in de helse Elfstedentocht van 1963, eenmaal stilstaat, stappen er drie mensen uit.

In de Jan Uitham passen 92 mensen. Om twaalf uur vertrekt die. Van achter het bakstenen stationsgebouw van Delfzijl, waar in de laatste dagen van de Tweede Wereldoorlog nog verwoed om is gevochten, wandelen drie mensen de trein in. Een oma met haar kleinkind. Een man met tatoeages en op slippers.

In de coronacrisis, zeker toen Nederland net in lockdown ging en er geen intercity's meer reden, zakte de bezetting van het openbaar vervoer naar 10% tot 15%. De NS meldde eind juni dat het daarom in de komende vier jaar voor €1,4 mrd wil bezuinigen. Het inkomensverlies loopt op tot €100 mln per maand.

En hier?

POLITIEKE KEUZE

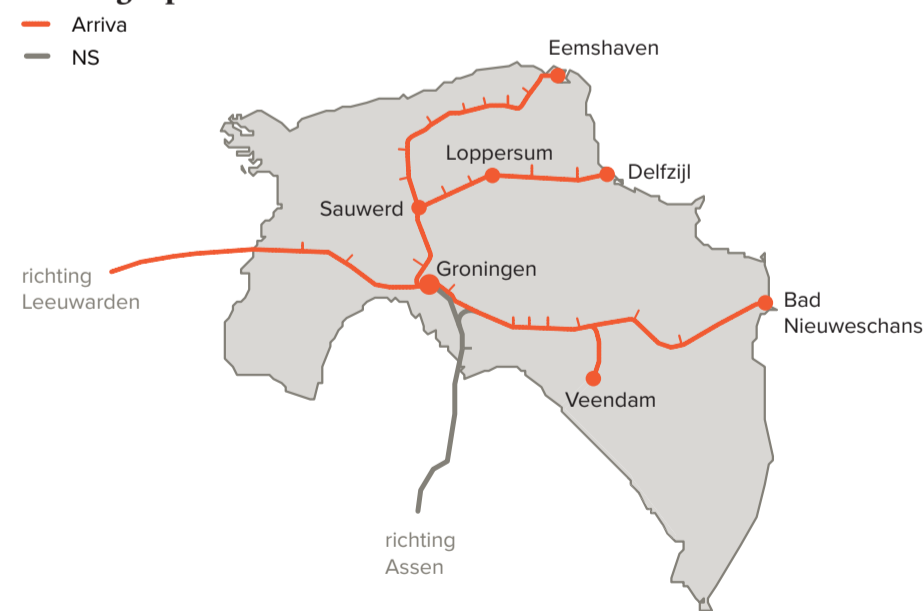
Dit lijntje wordt geëxploiteerd door Arriva, dat onderdeel is van Deutsche Bahn. In het noorden rijdt nog een aantal van dit soort dieseltreinen. Op trajecten zoals Groningen-Delfzijl, of Leeuwarden-Stavoren. Treinen vernoemd naar lokale helden. Kaatser Hotze Schuil, olympisch kampioen Marianne Timmer, opperlobbyist Hans Alders: namen staan op de zijkant van de Spurt-treinen.

Na twee minuten staat de boemel stil. Station Delfzijl West: een talud boven de Hogelandsterweg. Delfzijl West was lang de plek van goedkope huurflats, met gastarbeiders die werkten in de chemische fabrieken. Een vrouw met haar zoon en een jongen met een donker petje stappen in. Met een lichte ronk zet de Jan Uitham zich in beweging. Zes passagiers: een bezetting van nog minder dan 10%.

Alleen door een financiële bijdrage van de overheid kunnen dit soort lijntjes worden gehandhaafd, zegt transporthoog-

Gronings spoornet

leraar Bert van Wee van de TU Delft. 'Of en zo ja in welke mate de overheid dergelijke lijnen in stand wil houden, en tot welke prijs, is een politieke keuze.' Daarover gaat de provincie.

COMPENSATIE

In Appingedam stappen vijf mensen in, de jongen met het petje stapte uit. Met tien mensen rijdt de trein naar Loppersum:

enkel spoor tussen de weilanden, langs een vervallen boerderij, bomenrijen en middeleeuwse kerktorens in de verte.

Loppersum is het hart van de Nederlandse aardbevingsellende. Aan het begin van het dorp is een wijkje met wisselwoningen. Dat zijn tijdelijke onderkomens voor mensen die vanwege aardbevingschade niet meer in huis kunnen wonen. Niet elk huis hoeft te worden gesloopt of

versterkt in Loppersum. Wel heeft vrijwel elk huis hier schade.

De provincie Groningen verstrekt Arriva dit jaar een subsidie van €17,7 mln. Als het lang rustig blijft, gaat dan de subsidie omhoog? Op dit moment praten het ministerie, provincie en Arriva over eventuele compensatie vanwege dalende inkomsten door corona, zegt een woordvoerder van de provincie. Of er daadwerkelijk meer subsi-

De trein van Delfzijl naar Groningen zat om acht uur 's ochtends vaak tjokvol, mensen moesten geregeld staan. Nu, in coronatijd, zijn de treinen en de perrons vrijwel de hele dag leeg.

FOTO'S: SIESE VEENSTRA VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

'Dit zijn echt trajecten voor scholieren en studenten', zegt Dennis Huisman, bijzonder hoogleraar Openbaar Vervoer Optimalisatie bij Erasmus School of Economics. 'In de Randstad zie je nauwelijks middelbare scholieren in de trein.'

Na Loppersum komt Stedum, een dorp met zo'n duizend inwoners. Als de trein er woensdag om 12.17 uur halt houdt, stapte er niemand in, en ook niemand uit. Vijf minuten later: station Bedum. De geboorteplaats van Arjen Robben is een dorp van krap 9000 mensen, en een uitgelezen plek voor forenzen. Met de trein naar Groningen is het een kwartier. Op deze zonnige woensdag zijn een Somalische moeder met haar dochter de enige instappers in Bedum.

De Jan Uitham tuft door naar Sauwerd. In dat dorp met 1300 inwoners komen twee tracés naar Groningen samen. Het ene komt vanaf Delfzijl, het andere vanaf Roodeschool en, zeven keer per dag, nog net iets verder: de Eemshaven. Daar werd in maart 2018 het nieuwste station van Nederland geopend, pal naast windturbines, voor de boot naar Borkum. Jan Uitham stopt op perron 1. Drie minuten later komt Wim Duisenberg tot stilstand op perron 2 in Sauwerd. Duisenberg was econoom, de eerste president van de Europese Centrale Bank en werd ook wel de man met het 'vliegende haar' genoemd. Hij stierf op 70-jarige leeftijd in Frankrijk. De bankpresident werd geboren in Heerenveen, daarom is er ook naar hem een trein vernoemd.

Wim Duisenberg vertrekt om 12.22 richting Eemshaven, een trein voor 142 passagiers. Er zitten 30 mensen in, een bezetting van ruim 20%. Jongeren, een gezin, een stel met een wandelgids van het Pieterpad. Het eerste — of afhankelijk van de route — laatste deel van dat beroemde wandelpad, loopt van Pieterburen naar Winsum.

ECONOMISCHE MOTIEVEN

In Winsum stapte het gros van de passagiers uit. Met elf mensen rijdt de trein verder naar Baflo: een bezetting van net 7%. Waarom investeert een provincie in regionaal spoorvervoer?

'Vanwege milieu, bereikbaarheid voor mensen die geen auto beschikbaar heb-

ben, en regionaal-economische motieven', zegt Van Wee. Maar als er straks meer e-bikes zijn, deelauto's en in de toekomst mogelijk zelfrijdende auto's, kan het zijn dat de overheid niet meer zo bereidwillig is om geld in dit soort lijnen te steken, denkt de hoogleraar.

Station Baflo is een statig gebouw met twee perronnetjes. Op 13 april 2011 werd het landelijk nieuws. Die dag sloeg een uitgeprocedeerde man uit Benin in Baflo met een brandblusser zijn vriendin dood. Iets later schoot deze man, op het station, een agent dood, nadat hij in een worsteling diens dienstwapen had afgepakt. Zomaar, twee moorden in Baflo.

Deze woensdag stapten er onder meer twee dames op leeftijd uit. Een van hen steekt een rouwkaart in haar handtas. In Baflo stapte niemand in.

Arriva zegt, via een woordvoerder, er 'alles aan te doen om onze reizigers weer terug te krijgen. Over mogelijke gevolgen voor als dit niet mocht lukken, gaan we nu niet speculeren.'

SUBSIDIE VERHOGEN

Usquert is de volgende stop. Een eeuw geleden de welvarendste gemeente van Nederland, met rijke boeren van het Hoogeland. Niemand stapte in, niemand stapte uit. Er zitten nog vier mensen in de trein.

Een vrouw met een fiets verlaat de trein in Uithuizen. Dorp met een grachtje, een Hema en een terras, maar ook oprukkende leegstand. De boekhandel verduwen twee jaar geleden, de bakker in Hoofdstraat Oost is al jaren verlaten, de Outletstore vacant. Krimp is hier tastbaar.

Dan komt Uithuizermeeden. Er zitten nog drie mensen in de trein: een bezetting

Zo rijdt de trein op enkel spoor, tussen de weilanden, langs een boerderij, in de verte de kerktorens

van 2%. Uithuizermeeden heeft de laatste supermarkt voor de Eemshaven. Niemand stapte in of uit.

Vanuit de provincie is er veel aan gelegen om dit soort lijntjes in stand te houden, zegt Huisman. 'Zonder dit soort trajecten trekken jonge mensen nog sneller weg. Dus het gaat om de leefbaarheid.' Daarbij liggen de financiële risico's vooral aan de kant van de provincie. Als de bezetting lang laag blijft, zal de provincie Groningen moeten kiezen om de subsidie te verhogen of de treindienst uit te dunnen, zegt Huisman. 'Ik vermoed dat ze voor het eerste zullen kiezen.'

Drie passagiers zitten in de Wim Duisenberg als die om 13.06 uur in Roodeschool aankomt. Huizen van rode baksteen kenmerken het dorp dat decennia lang het eindpunt van dit traject was. Chinees restaurant Golden Garden is afgeplakt met A4'tjes waar 'Te Huur' op staat.

Hier heerst sterk het einde-van-de-wereldgevoel, met in de verte windturbines van de haven. Vier mensen stappen in Roodeschool de Wim Duisenberg in, die doorrijdt naar de Eemshaven. De bezetting is daarmee 5%.